

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد

جمعیت شناسی

عنوان

بررسی روند تحولات مهاجرت زنان و شناخت عوامل موثر بر آن

(مطالعه موردی نقاط شهری شهرستان مشهد طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۶۵)

استاد راهنما

سرکار خانم دکتر شهلا کاظمی پور

استاد مشاور

جناب آقای دکتر حسین محمودیان

پژوهشگر

نرگس جعفری

سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قدردانی

خداوندا تو را سپاس که در همه مراحل این تحقیق مرا یاری دادی.

و با سپاس فراوان از تمامی استادان عزیزم که صمیمانه مرا در این تحقیق یاری نمودند به ویژه سرکار خانم دکتر شهلا کاظمی پور که با وجود مشغله کاری فراوان برای راهنمایی اینجانب وقتشان را اختصاص دادند.

و با تشکر فراوان از خانواده و همسر عزیزم که صمیمانه همراه من بودند و زحمات بی دریغشان مرا در ادامه راه استوارتر ساختند.

چکیده

این پژوهش با تاکید بر زنانه شدن مهاجرت، به مطالعه وضعیت زنان مهاجر در نقاط شهری شهرستان مشهد و عوامل موثر بر آن می‌پردازد. هدف اصلی تحقیق حاضر ارزیابی روند میزان مهاجرت زنان با تمرکز بر مهاجرت آنها به نقاط شهری شهرستان مشهد است. به همین دلیل با به کارگیری داده‌ها و جداول سرشماری و همچنین داده‌های ۲ درصد سرشماری که برای سال ۱۳۸۵ در اختیار بود وضعیت مهاجرت زنان مهاجر را مورد مطالعه قرار دادیم. جامعه آماری در این مطالعه کلیه زنان مهاجر به شهر مشهد طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۶۵ می‌باشد که آمار آن از نتایج سرشماری استخراج شده است و در بخشی که از داده‌های ۲ درصد سرشماری استفاده شد، نمونه‌های انتخاب شده توسط مرکز آمار ایران استخراج شده است. و همچنین در این مطالعه سعی شده است برای غنی بخشیدن به نتایج تحقیق از طریق مصاحبه اطلاعاتی پیرامون موضوع مورد تحقیق فراهم شود. افراد منتخب بر اساس نمونه‌گیری هدفمند از بین زنان مهاجری انتخاب شدند که در شهر مشهد سکونت داشتند. فرضیات این تحقیق از تلفیق نظریه دافعه و جاذبه و نظریه اقتصاد کلان استخراج شده است.

در این پژوهش به بررسی عوامل مهم مهاجرت زنان به شهرستان مشهد و رابطه آنان با متغیرهای اساسی چون سطح تحصیلات، شرایط اقتصادی، بعد مسافت و سن پرداخته‌ایم. و براساس یافته‌های تحقیق مهمترین نتایج به دست آمده حاکی از آن است که علاوه بر سن و جنس، عوامل متفاوتی از قبیل، تحصیلات، اشتغال، مسافت و مهمتر از همه پیروی از خانوار نقش مهمی را در مهاجرت زنان ایفا می‌کنند.

Error! Bookmark not defined.	1-1-مقدمه
Error! Bookmark not defined.	2-1-بیان مساله
Error! Bookmark not defined.	3-1-ضرورت و اهمیت موضوع
Error! Bookmark not defined.	4-1-هدف اصلی تحقیق
Error! Bookmark not defined.	1-2-مقدمه
Error! Bookmark not defined.	2-2-مبانی نظری
Error! Bookmark not defined.	1-2-2-تئوری دافعه و جاذبه
Error! Bookmark not defined.	1-1-2-2-تئوری روانشتاین
Error! Bookmark not defined.	2-1-2-2-تئوری زییف
Error! Bookmark not defined.	3-1-2-2-تئوری اورت.اس.لی
Error! Bookmark not defined.	2-2-2-نظریه‌های اقتصاد و توسعه
Error! Bookmark not defined.	1-2-2-2-تئوری نئوکلاسیک اقتصاد کلان
Error! Bookmark not defined.	2-2-2-2-تئوری مدرنیزاسیون
Error! Bookmark not defined.	3-2-2-2-تئوری نظام جهانی
Error! Bookmark not defined.	3-2-2-مدل الگوی اقتصاد دویختی توسعه
Error! Bookmark not defined.	4-2-2-نظریه سرمایه انسانی
Error! Bookmark not defined.	3-2-چارچوب نظری
Error! Bookmark not defined.	4-2-پیشینه و ادبیات تحقیق
Error! Bookmark not defined.	1-4-2-تحقیقات داخلی
Error! Bookmark not defined.	2-4-2-تحقیقات خارجی
Error! Bookmark not defined.	5-2-مدل تحلیل
Error! Bookmark not defined.	6-2-سوالات پژوهش
Error! Bookmark not defined.	7-2-فرضیات
Error! Bookmark not defined.	1-3-نوع تحقیق

Error! Bookmark not defined.	2-3-روش تحقیق
Error! Bookmark not defined.	3-3-اعتبار و پایایی
Error! Bookmark not defined.	4-3-جامعه آماری، روشهای نمونه گیری و حجم نمونه
Error! Bookmark not defined.	5-3-فنون مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل دادهها
Error! Bookmark not defined.	6-3-تعریف نظری و عملیاتی متغیرها
Error! Bookmark not defined.	7-3-تعریف مفاهیم اصلی
Error! Bookmark not defined.	1-7-3-جمعیت
Error! Bookmark not defined.	2-7-3-شهر(نقطه شهری)
Error! Bookmark not defined.	3-7-3-سن
Error! Bookmark not defined.	4-7-3-مهاجران وارد شده
Error! Bookmark not defined.	5-7-3-باسواد
Error! Bookmark not defined.	6-7-3-کار
Error! Bookmark not defined.	7-7-3-وضع فعالیت
Error! Bookmark not defined.	8-7-3-شاغل
Error! Bookmark not defined.	9-7-3-بیکار
Error! Bookmark not defined.	10-7-3-نسبت جنسی
Error! Bookmark not defined.	11-7-3-مبدا مهاجرت
Error! Bookmark not defined.	12-7-3-مقصد مهاجرت
Error! Bookmark not defined.	13-7-3-میان سن
Error! Bookmark not defined.	14-7-3-میانگین سنی
Error! Bookmark not defined.	15-7-3-نسبت وابستگی یا بار تکفل
Error! Bookmark not defined.	16-7-3-میزان مهاجرپذیری
Error! Bookmark not defined.	8-8-محدودیت‌های تحقیق
Error! Bookmark not defined.	1-4-مشخصات جمعیتی شهرستان مشهد
Error! Bookmark not defined.	2-4-توصیف دادهها
Error! Bookmark not defined.	3-4-تحلیل و آزمون فرضیات

Error! Bookmark not defined.نتیجه گیری 1-5

Error! Bookmark not defined.پیشنهادات 2-5

نمودار ۱-۲. مدل تحلیل پژوهش	۳۸
نمودار ۱-۴. توزیع مهاجران وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب جنس طی سالهای ۸۵-۱۳۶۵	۵۳
نمودار ۲-۴. توزیع مهاجران وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب گروههای عمده سنی طی سالهای ۷۵-۱۳۶۵	۵۷
نمودار ۳-۴. نسبت وابستگی مهاجران وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد طی سالهای ۸۵-۱۳۶۵	۵۸
نمودار ۴-۴. توزیع درصد مهاجرین مرد وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب علت مهاجرت طی سالهای ۸۵-۱۳۷۵	۷۰
نمودار ۵-۴. توزیع درصد مهاجرین زن وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب علت مهاجرت طی سالهای ۸۵-۱۳۷۵	۷۲
نمودار ۶-۴. توزیع درصد مهاجرین زن غیر تبعی وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب علت مهاجرت طی سالهای ۸۵-۱۳۷۵	۷۳
نمودار ۷-۴. هرم سنی کل جمعیت نقاط شهری شهرستان مشهد در سال ۱۳۷۵	۷۸
نمودار ۸-۴. هرم سنی جمعیت بومی نقاط شهری شهرستان مشهد در سال ۱۳۷۵	۷۸
نمودار ۹-۴. هرم سنی جمعیت مهاجر وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد در سال ۷۵-۱۳۶۵	۷۹
نمودار ۱۰-۴. هرم سنی کل جمعیت نقاط شهری شهرستان مشهد در سال ۱۳۸۵	۸۱
نمودار ۱۱-۴. هرم سنی جمعیت بومی نقاط شهری شهرستان مشهد در سال ۱۳۸۵	۸۲
نمودار ۱۲-۴. هرم سنی جمعیت مهاجر وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد در سال ۸۵-۱۳۷۵	۸۲
نمودار ۱۳-۴. توزیع درصد مهاجران زن وارد شده به نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب وضع سواد	۹۱
نمودار ۱۴-۴. توزیع درصد زنان بومی نقاط شهری شهرستان مشهد بر حسب وضع سواد	۹۱

مقدمه

بشر با تولد، اولین مهاجرت خود را بر روی کره خاکی آغاز کرد و این شروع راه پر فراز و نشیب او در سفر زندگی بوده و هرگاه چیزی امنیت و عواطف او را به مخاطره می‌کشاند، مهاجرت یکی از ابزارهای وی برای مقابله با شرایط دشوار بوده است. گاه موجود انسانی با ترک عادات و رفتارهای خویش مهاجرت را به صورت درونی آغاز کرده و گاه با پشت سر گذاشتن مرزهای ذهنی و عینی برای آمال و آرمانهای خود و باز تعریف آنها رنج مهاجرت را بر خویش هموار ساخته است.

بنابراین مهاجرت یا کوچ کردن همواره یکی از راههایی بوده است که به انسان در تلاش خود برای سازگاری با محیط و فایق آمدن بر دشواری‌ها کمک کرده است. اما اگر جریان مهاجرت در طول تاریخ به عنوان یک وسیله تنظیم خود به خودی منابع و موجودات تلقی شده است، ولی دارای پیامدهای منفی نیز می‌باشد، و اثرات اقتصادی و اجتماعی حاصل از این جریان در چارچوب اقتصاد توسعه مورد توجه قرار گرفته است. به عبارت دیگر می‌توان گفت که مهاجرت همزاد زندگی اجتماعی بشر بوده است.

به هر حال اگر از سرگذشت تاریخی انسان بگذریم، موضوع مهاجرت به دنبال انقلاب صنعتی در اروپا و به دلیل تحولات شگرف اقتصادی و اجتماعی، به عنوان یک مشکل نمود پیدا کرد. اما به دلیل رشد پایین جمعیت در اروپا از یک سو و جذب مهاجران در صنایع نوپا و رو به رشد شهری از سوی دیگر، جا به جایی جمعیت مشکل اساسی برای جوامع آن ایجاد نکرد. اما در کشورهای جهان سوم به دلیل رشد سریع جمعیت و توزیع نابرابر امکانات و رشد اقتصادی کند و نامتوازن، امواج مهاجرت انسان‌ها چه از روستاها به شهرها و چه از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ به عنوان یک مشکل اساسی بروز نمود.

از مشخص‌ترین گرایش‌ها در مهاجرت، ورود زنان در جریان مهاجرت است که در گذشته بیشتر مردانه بوده است. برای چندین دهه نزدیک به نیمی از مهاجران در جهان امروز زنان بوده‌اند. زنان به‌طور فزاینده‌ای بازیگران اصلی در جنبش مهاجرت هستند. با توجه به ابعاد گوناگون مهاجرت زنان در طول مرزها، نیاز به درک بهتر مسائل در درون کشورهای اصلی و رابطه آن با علل مهاجرت زنان لحاظ می‌شود (تیموری ۱۳۸۹: ۴).

در هر حال در بحث مهاجرت بیشترین تاییدات بر روی فاکتورهای اقتصادی انجام می‌شود ولی فاکتورهای دیگر چون مسائل فرهنگی، تاریخی و نزدیکی جغرافیایی می‌تواند در تصمیم‌گیری‌ها تاثیر بگذارد. تفاوت‌های جنسیتی و جهانی شدن در بعد اقتصادی نیز در افزایش مهاجرت زنان نقش دارند.

فصل اول

۱-۱- بیان مساله

۱-۲- سوالات پژوهش

۱-۳- ضرورت و اهمیت موضوع

۱-۴- هدف اصلی تحقیق

۱-۱- بیان مساله

مهاجرت به عنوان مولفه‌ی سوم تغییرات جمعیتی بعد از باروری و مرگ و میر از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به رویکرد رسمی جمعیت‌شناسی^۱، هر گونه تغییری در وضعیت جمعیت یک جامعه ناشی از سه عامل فوق می باشد. باروری که اثر جمعی یا فزاینده و مرگ و میر که اثر تفریقی یا کاهنده بر جمعیت دارند در حالی که مهاجرت هر دو اثر را تواما داراست. ولی با توجه به رویکرد اجتماعی جمعیت^۲، مهاجرت در واقع نوعی جابه‌جایی است که به دلایل و با اهداف متفاوت در سطح داخلی و بین‌المللی انجام می گیرد. مهاجرت بیشتر بر اساس خواست افراد صورت می گیرد. بنابراین حرکات مهاجرتی یا جابه‌جایی جغرافیایی جمعیت خود دستاورد شرایط اجتماعی و اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و یا محیطی است. لذا این دیدگاه تغییرات جمعیتی را متأثر از شرایط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی می داند که این عوامل خود بر متغیرهای اساسی جمعیت از قبیل باروری، مرگ و میر و مهاجرت تاثیر گذار است. منظور این که هر یک از عوامل فوق به نحوی زمینه‌ی مهاجرت را فراهم می‌آورند و در مواردی شاید جاذبه‌های اقتصادی باعث مهاجرت گردد و در مواردی دیگر نیز عوامل محیطی، نامناسب بودن شرایط آب و هوایی و نظایر آن زمینه‌ی مهاجرت را فراهم می‌آورد (کلی^۳ در کارولین ۲۰۰۰: ۴۳)

مهاجرت به عنوان یک متغیر اساسی در اکثر رشته‌ها از جمله اقتصاد، مردم‌شناسی، حقوق، علوم اجتماعی و... مورد بررسی قرار می گیرد لذا تعاریف متعددی را برای آن ارائه داده اند.

1-formal demography
2-social demography
3-charles B.Keely

در کتاب لغت نامه جمعیت شناسی سازمان ملل، مهاجرت این گونه تعریف شده است: "مهاجرت شکلی از تحرک جغرافیایی یا تحرک مکانی است که بین دو واحد جغرافیایی صورت می گیرد. این تحرک جغرافیایی، تغییر اقامتگاه از مبدأ یا محل حرکت به مقصد یا محل ورود می باشد. این گونه مهاجرت ها رامهاجرت دائم گویند و باید آن را از اشکال دیگر حرکات جمعیت که متضمن تغییر دائمی محل اقامت نمی باشد، تفکیک کرد" (ویلسون، ۱۹۸۵، به نقل از زنجانی، ۱۳۸۶: ۲۱۲).

در تعریف دیگری مهاجرت عبارت است از "عبور از مرز واحد سیاسی یا اداری برای مدت مشخص، که شامل مهاجرت داخلی و بین المللی می باشد. مهاجرت داخلی حرکت مشخصی از یک ناحیه به ناحیه دیگر در بین یک کشور است. مهاجرت بین المللی عبور از مرزهایی که دولتها را از همدیگر جدا می کند، معنی می دهد. در مهاجرت های بین المللی با دو نوع مهاجرت برخورد می کنیم: ۱- اداری (قانونی) ۲- اجباری (غیر قانونی). یعنی افرادی که معمولاً در جستجوی کار بدون مدارک لازم و اقامت، وارد کشوری می شوند" (کاستلز^۴، ۲۰۰۰: ۲۷۰).

بنابراین مهاجرت در کنار باروری و مرگ و میر به عنوان متغیر جمعیتی بر حجم و ترکیب جمعیت اثر گذار است. که این تغییرات جمعیتی در مبدأ و مقصد به صورت متفاوت ظاهر می شود.

مهاجرت پدیده ای است که در طول زمان ایستا نیست، روند تحولات و شکل آن نسبت به گذشته تفاوت چشم گیری داشته است. و هم چنین ماهیت و علل و آثار آن در جوامع مختلف یکسان نمی باشد. در گذشته بیشتر مهاجران را مردان تشکیل می دادند که برای یافتن شغل یا شغلی بهتر و هم چنین به علت عوامل دافعه در مبدأ و جاذبه در مقصد دست به مهاجرت می زدند. ولی امروزه در کنار مهاجرت مردان، مهاجرت زنان نیز قابل

توجه است. طبق آمارهای ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران، مهاجرت زنان نسبت به دهه گذشته افزایش یافته، به گونه‌ای که از ۱۲/۸ درصد طی سالهای ۷۵-۱۳۶۵ به ۱۵/۶ درصد در سالهای ۸۵-۱۳۷۵ رسیده است که در گذشته زنان بیشتر به علت تبعیت از والدین یا به علت ازدواج مهاجرت می‌کردند که آن هم با بعد کوتاه صورت می‌گرفت. اما با توجه به توسعه ابعاد مختلف در جامعه، علل مهاجرت برای زنان تغییر کرده است و بیشتر تمایل به مهاجرت نشان می‌دهند.

پس زمانی که تمایل به مهاجرت در فرد به وجود می‌آید، تصمیم به مهاجرت می‌گیرد و مبدأ را ترک می‌کند، نه تنها با این عمل محل زندگی فرد تغییر می‌کند، بلکه رفتار مهاجر و وضعیت اجتماعی او نیز دچار تغییر و دگرگونی می‌گردد. این تغییرات ناشی از تفاوت بین مبدأ و مقصد است که فرد مهاجر نسبت به آن آگاهی می‌یابد (از قبیل تفاوت در موقعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی...). اما تغییر در رفتار فرد مهاجر بر روی پایگاه اجتماعی، شغلی و جامعه او اثرگذار است. بنابراین اگر مهاجرت را به عنوان متغیر وابسته در نظر بگیریم می‌توان گفت که تحت تاثیر موقعیت شغلی، اجتماعی، شبکه اجتماعی و سرزمین یا محل اقامت قبلی فرد مهاجر قرار دارد. (کلی در کارولین ۲۰۰۰: ۱۸)

همچنین مهاجرت زنان موجب کاهش رشد جمعیت و کاهش نیروی جوان، افزایش سالمندان در مبدأ می‌باشد و همچنین زنان مهاجر همانند سایر مهاجرین با شناختی که از محیط مقصد پیدا می‌کنند، عکس‌العمل‌های متفاوتی از خود بروز می‌دهند و همچنین تغییر و تحولاتی در سطح جامعه ایجاد می‌کنند، تغییراتی که در راستای انطباق و سازگاری با شرایط جدید می‌تواند زمینه‌های رفتن یا ماندن فرد مهاجر را تحت تاثیر قرار دهد. علاوه بر موارد ذکر شده، آنچه که بیشتر مطالعه در زمینه‌ی مهاجرت زنان را برجسته می‌کند این مساله است که، تا کنون تحقیقات صورت گرفته در زمینه‌ی مهاجرت، مربوط به مهاجرت‌های روستا- شهری بوده که

"بیشتر مردان درگیر این نوع مهاجرت‌ها هستند و لذا به مسائل این قشر از جامعه بیشتر پرداخته شده است" (هارزیگ و هوردر، ۲۰۰۹: ۱).

و اما شهر مشهد به عنوان دومین کلان شهر کشور به دلیل جمعیت بالا و درصد جذب بالای مهاجرین در بین شهرستانهای استان خراسان رضوی و همچنین اکثر شهرستانهای کشور، مسائل و مشکلات خاص خود را دارا است که می‌تواند بر روی استان تاثیر به سزایی داشته باشد. طبق آمارهای ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران، مهاجرت زنان در این شهرستان نسبت به گذشته افزایش داشته، به گونه‌ای که از ۱۴/۶ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۵/۲ درصد در سال ۱۳۸۵ رسیده است. از آنجایی که بیشترین درصد مهاجران را گروه سنی جوانی به خود اختصاص می‌دهند که در سن فعالیت و تحصیل هستند لذا افزایش ناشی از مهاجرت زنان جوان در حجم نیروی کار این شهرستان، به اشغال بخش بزرگی از فرصت‌های شغلی و کاهش دستمزد واقعی و افزایش سطح بیکاری منجر می‌شود. بنابراین اگر مهاجرت زنان جوان به این شهرستان افزایش یابد، می‌تواند به یک مساله اجتماعی تبدیل شود که پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و جمعیتی را به دنبال دارد که هم می‌تواند بر فرد مهاجر و هم بر خانواده آنان تاثیر داشته باشد.

۱-۲-سوالات پژوهش

پرسش‌های پژوهشی در حقیقت جمله استفهامی فرضیات محسوب می‌شوند و فرضیات تحقیق نیز در پرتو مبانی نظری تحقیق فورموله شده است. که عبارتند از:

۱- آیا سطح تحصیلات زنان در مهاجرت آنان به شهر مشهد تاثیر گذار است؟

۲- آیا بین زنان بومی و مهاجر شهر مشهد از لحاظ تحصیلات تفاوت وجود دارد؟

۳- آیا مسافت بین محل مبدا و مقصد، بر مهاجرت زنان تاثیرگذار است؟

۴- آیا شرایط اقتصادی می تواند از مهم ترین دلایل مهاجرت زنان به شهر مشهد باشد؟

۵- آیا مهاجرت زنان به شهر مشهد در تمام گروههای سنی یکسان است؟

1-3- ضرورت و اهمیت موضوع

مهاجرت به عنوان یک پدیده تحول جمعیتی، گاه بطیء و آرام و گاه با عمومیت و شدت زیاد است. مهاجرت در مقایسه با سایر موضوعات جمعیتی، موضوعی است که همواره اذهان اندیشمندان را به خود معطوف داشته و تلاش برای شناخت زوایای این منشور، موضوعی است که ما را به درک بیشتر این واقعیت رهنمون می کند. به طور کلی، مطالعات متفاوت در زمینه ها و ابعاد مختلف مهاجرت برای ارزیابی سطوح تغییرات، به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار بر برنامه ها و سیاست های ملی و بین المللی، به محققین و برنامه ریزان کمک کرده تا پیامدهای این متغیر را مورد بررسی قرار دهند. مهاجرت نقش اساسی در فعل و انفعالات مختلف اجتماعی و جمعیتی دارد، علاوه بر این مهاجرت، با تاثیرپذیری مهاجرین از جنبه های مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی از محیط جدید تاثیر مهمی بر سیمای ظاهری و همچنین زندگی روزمره افراد دارد که در قالب تغییرات و دگرگونی های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نمود می یابد. (زنجانی، ۱۳۸۰: ۱۲)

بنابراین برای رسیدن به یک مفهوم نسبتاً دقیق و عینی از مهاجرت می بایست افرادی که درگیر مهاجرت هستند را مورد بررسی قرارداد. معمولاً افراد جوان و آموزش دیده و مردان احتمال دارد تصمیم به مهاجرت

بگیرند، اما در حال حاضر الگوهای مهاجرت تغییراتی داشته است و امروزه یکی از مهم‌ترین روندها در مهاجرت، ورود زنان به جریان‌های مهاجرت است. تا دو دهه قبل، در تحقیقات و مداخلات سیاسی در مورد مهاجرت جنسیت به عنوان یک مقوله تحلیلی در نظر گرفته نمی‌شد. این بی‌توجهی بر این فرض مبتنی بود که مهاجرت‌ها بیشتر جریانی مردانه و مهاجرت زنان فقط در ارتباط با مهاجرت‌های خانواده است، اما در چندین دهه اخیر در حدود نیمی از مهاجران زنان هستند (سنگرا به نقل از محمودیان، ۱۳۸۸: ۵۲).

در کشور ما تحقیقات زیادی در زمینه مهاجرت انجام شد که عمدتاً بر اساس اطلاعات سرشماری است. محققان مختلف توانستند با به کارگیری این اطلاعات، عوامل مهم مهاجرت و همچنین تاثیرات مهاجرت بر عوامل مختلف اجتماعی و اقتصادی از جمله عرضه نیروی کار را ارزیابی کنند. برخی از مطالعات نیز به تاثیری که مهاجرت بر مبدا و مقصد مهاجرت می‌گذارد توجه کرده‌اند. هر چند اهمیت تحقیقاتی که در این زمینه در کشور انجام شده است غیر قابل انکار است، اما به نظر می‌رسد که کمتر به این گروه از مهاجران، دلایل مهاجرتشان و تاثیر این گونه مهاجرتها بر جامعه پرداخته‌اند.

همان‌گونه که ذکر گردید در گذشته مهاجرت مردان در بعد وسیع و مسافت کوتاه بسیار صورت می‌گرفت. و مهاجرت زنان نیز تابع خانواده و ازدواج بود. اما اکنون مهاجرت زنان رشد چشمگیری یافته‌است. و این که زنان به عنوان یک کنشگر اجتماعی تاثیر بسیاری بر جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه می‌گذارند، شناخت نگرش‌ها و خلق و خوی این افراد و تفاوت نگرش آنان نسبت به سایرین اهمیت شایانی دارد که مورد بررسی قرار گیرد.

1-4-هدف اصلی تحقیق

هدف اصلی پژوهش حاضر ارزیابی روند تحولات مهاجرت زنان با تمرکز بر مهاجرت زنان به شهر مشهد و عوامل موثر بر آن می باشد. که علاوه بر این برخی از اهداف جزئی دیگری که در تحقیق مد نظر قرار می گیرد عبارت است از:

ارزیابی روند تغییرات مهاجرت زنان طی دو دهه ی اخیر

بررسی عوامل مهم مهاجرت زنان به شهر مشهد

فصل دوم

۱-۲- مبانی نظری

۲-۲- چارچوب نظری

۳-۲- پیشینه و ادبیات تحقیق

۴-۲- مدل تحلیل

۵-۲- فرضیات

۱-۲- مبانی نظری

به دلیل آنکه مهاجرت موضوع بین رشته ای بسیاری از علوم انسانی، اجتماعی و اقتصادی است، آراء و نظرات گوناگونی درباره آن وجود دارد که هر یک از آنها به مصادیق خاصی از مهاجرت پرداخته و در این زمینه ها نیز موضوع را نه به صورت کلیت و تمامیت آن، بلکه به حالت انتزاعی و در قالب نگرش های خاص خود بررسی و تحلیل کرده اند (زنجانی، ۱۳۸۰: ۱۲۰).

در مطالعه مهاجرت باید رهیافت های چند رشته ای یا چند روشی، فرضیه اساسی باشد. در روش چند رشته ای در مهاجرت بیان می شود که مفهوم سازی متغیرهای مجزا یا موضوعات مطالعه در هر رشته چگونه هم پوشانی داشته یا مناسبات مشترک داشته باشند. مثلا مورخان از نظر تاریخی تجربه های مهم مهاجران، تئوری های علوم سیاسی درباره دولت، تئوری های جامعه شناسی درباره فرایند یکپارچگی مهاجرت، تئوری های انسان شناسی درباره عملکرد متقابل قومی در مهاجرت صحبت می کنند (فارول^۶، ۲۰۰۸-۲۰۰۹: ۲۶۰-۲۶۲).

بنابراین متغیرها، فرضیات و سوالات تحقیق را که هر رشته در زمینه مهاجرت مطرح و ارائه می کنند متفاوت از دیگری است. در این مطالعه، قبل از این که به تبیین نظریات مرتبط با مهاجرت بپردازیم، یک چارچوب کلی از تئوری های مهاجرتی مرتبط با هر رشته ارائه شده است، که شامل فرضیات و متغیرهای مربوط به هر رشته می باشد که تنها جنبه مقایسه ای داشته و همه موارد را در بر نمی گیرد.